

O'ZBEKISTONNING XORIJIY DAVLATLAR BILAN O'ZARO MANFAATLI ALOQALARI

Giyosova Nigora

Namangan ilg'or kasbiy maxorat texnikumi o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur ishda O'zbekiston Respublikasining mustaqillik yillarida hamda bugungi kunda xorijiy davlatlar bilan olib borayotgan o'zaro manfaatli hamkorlik faoliyati har tomonlama yoritilgan. Shu bilan birga, O'zbekistonning global va mintaqaviy siyosiy-iqtisodiy tizimda tutgan o'rnini, tashqi siyosatining ustuvor yo'nalishlari, savdo-iqtisodiy, madaniy-gumanitar, hamda strategik xavfsizlik sohalaridagi hamkorlik tendensiyalari tahlil qilinadi. Mamlakatning qo'shni davlatlar, keng dunyo hamjamiyati va xalqaro tashkilotlar bilan o'zaro maqbul manfaatlar asosidagi hamkorlik diplomatiyasi barakali natijalari, O'zbekistonning mintaqaviy barqarorlik, taraqqiyot va baraka yo'lidagi faol tashabbuslari alohida urg'u bilan ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, tashqi siyosat, xorijiy davlatlar, manfaatli hamkorlik, integratsiya, diplomatiya, iqtisodiy aloqalar, madaniy almashinuv, mintaqaviy hamkorlik, xalqaro tashkilotlar.

O'zbekiston mustaqillikni qo'lga kiritgandan buyon, o'zining tashqi siyosatida manfaatlar muvozanatini ta'minlash, do'stlik va hamkorlik prinsiplariga asoslanib dunyoning ko'plab davlatlari hamda turli xalqaro tashkilotlar bilan o'zaro manfaatli aloqalar o'rnatishni asosiy tamoyil qilib oldi. Mustaqil davlat sifatida O'zbekistonning tashqi siyosatidagi asosiy ustuvorliklar mintaqaviy va global barqarorlik, iqtisodiy taraqqiyot va do'stona aloqalarni kengaytirishdan iborat. Hozirgi zamonaviy dunyo rivojlanish sharoitida, har bir davlat uchun qo'shnilar, asosiy savdo hamkorlar va strategik sheriklar bilan bo'ladigan ikki va ko'p tomonlama hamkorlik aloqalari davlat taraqqiyoti va xalq farovonligi uchun muhim poydevor sanaladi.

O'zbekistonning tashqi siyosati o'z oldiga ochiqlik, barqarorlik va serqirra hamkorlik maqsadlarini qo'yadi. Bu yo'nalishda avvalo mintaqaviy qo'shnilar – Qozog'iston, Tojikiston, Qirg'iziston, Turkmaniston, Afg'oniston bilan aloqalarni har tomonlama mustahkamlash, o'zaro iqtisodiy manfaatlarni muvofiqlashtirish, chegaralarni aniqlash, suv-energetika resurslarini adolatli foydalanish, xavfsizlik sohasida tashabbuslar ilgari surish so'nggi yillarda O'zbekiston tashqi siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi [1].

O'zbekiston uchun hamkorlik sohasidagi muvaffaqiyatlar umumiy mintaqaviy taraqqiyot va xavfsizlik uchun xizmat qilmoqda. Qo'shni davlatlar bilan tovar almashinuv hajmi ortib borayotgani, infratuzilma va transport loyihalari faol amalga

oshirilayotgani natijasida, Markaziy Osiyoda integratsiya jarayonlari yangi bosqichga chiqmoqda. Transafg'on temir yo'li, xalqaro logistika markazlari, energetika tarmoqlari rivoji bu mintaqaviy hamkorlikning yorqin namunasidir.

O'zbekiston yuqori bosqichda rivojlangan davlatlar, xususan Rossiya Federatsiyasi, Xitoy Xalq Respublikasi, Turkiya, Koreya Respublikasi, AQSh, Yevropa Ittifoqi davlatlari bilan ham strategik hamkorlikni yo'lga qo'ygan. Bu davlatlar bilan o'zaro siyosiy va iqtisodiy manfaatlarni ta'minlash, savdo va investitsiya hajmini oshirish, birgalikda innovatsion va yuqori texnologiyali industriyalarni rivojlantirish, ilm-fan, tibbiyot, ta'lim va boshqa sohalarida almashinuvlarni yo'lga qo'yish O'zbekiston taraqqiyotining muhim omilidir [2].

O'zbekiston Xitoy, Janubiy Koreya, Yaponiya, Turkiya va boshqa Osiyo davlatlari bilan sarmoyaviy, texnologik va sanoat kooperatsiyasi yo'nalishlarida ulkan natijalarga erishmoqda. Bu davlatlar O'zbekiston iqtisodiyotiga zamonaviy sarmoyalar kiritish, oxirgi texnologiyalarni olib kirish, agrar va sanoat sohalarini rivojlantirish, energetika va telekommunikatsiya tarmoqlarini modernizatsiyalashda birgalikda manfaatli aloqalar o'rnatmoqda. Yevropa mamlakatlari, jumladan Germaniya, Fransiya, Italiya, Buyuk Britaniya, Ispaniya va boshqalar bilan savdo-iqtisodiy va sarmoyaviy hamkorlik tobora rivojlanmoqda. Yevropa Ittifoqiga a'zo davlatlar O'zbekiston bilan energetika, to'qimachilik, qishloq xo'jaligi, transport-logistika, suv resurslari boshqaruvi va boshqa muhim yo'nalishlarda ilg'or yechimlar almashuvi va investitsiyalar asosida hamkorlik qilishga intilyapti. Germaniya kompaniyalari O'zbekistonda mashinasozlik, texnika, farmatsevtika sohalarida yirik investitsiya loyihalarini amalga oshirmoqda [3].

O'zbekistonning iqtisodiy sohadagi hamkorligi xalqaro miqyosda ham kengaymoqda. Jahon banki, Xalqaro valyuta jamg'armasi, Osiyo taraqqiyot banki, Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki, Islom taraqqiyot banki va boshqa xalqaro moliyaviy institutlar bilan faol hamkorlik natijasida respublikada keng ko'lamli iqtisodiy islohotlar o'tkazilmoqda, talay yangi loyihalar hayotga tadbiiq etilmoqda. Madaniy-gumanitar hamkorlik sohasida ham O'zbekiston dunyoning ko'plab mamlakatlari bilan chuqur va har tomonlama munosabatlarni shakllantirgan. Yuzlab xorijiy davlatlarda O'zbekiston madaniyati, san'ati, tarixi va merosini targ'ib qilishga qaratilgan ko'plab tadbirlar, festivallar va madaniy haftaliklar o'tkaziladi. Shu bilan birga, O'zbekiston chet ellik fuqarolar uchun ochiqligi, turizm salohiyati va xalqaro ta'lim almashinuv loyihalari orqali ham o'z nufuzini oshirib bormoqda.

O'zbekistonning xalqaro tashkilotlar bilan hamkorligi ham muhim ahamiyatga ega. Birlashgan Millatlar Tashkiloti, Yevropada Xavfsizlik va Hamkorlik Tashkiloti, Islom Hamkorlik Tashkiloti, Mustaqil Davlatlar Hamdo'stligi, Shanxay Hamkorlik Tashkiloti, Iqtisodiy Hamkorlik Tashkiloti kabi nufuzli xalqaro tuzilmalar bilan diplomatik, siyosiy, iqtisodiy, ekologik va xavfsizlik sohalarida hamkorlik izchil rivojlanmoqda. O'zbekiston tomonidan ilgari surilayotgan dolzarb tashabbuslar,

xususan, Markaziy Osiyoda barqaror taraqqiyot, atrof-muhit muhofazasi, suv resurslari, xavfsizlik va tinchlik masalalarida ham xalqaro miqyosda e'tirof topmoqda.

Xalqaro maydonda o'zini ochiq va hamkorlikka tayyor davlat sifatida ko'rsatib kelayotgan O'zbekiston qator global muammolarning hal etilishiga faol hissa qo'shmoqda. Xalqaro terrorizm, iqlim o'zgarishi, transmilliy jinoyatchilik, inson huquqlari, atrof-muhit muammolari bo'yicha jahon hamjamiyatining faol a'zosi sifatida O'zbekiston yirik xalqaro konferensiyalar, forumlar va anjumanlarda doimo ishtirok etmoqda, yangi tashabbus va strategik g'oyalar bilan chiqyapti. Bugungi kunda dunyoning ko'plab davlatlari O'zbekiston bilan strategik hamkorlik, investitsion sheriklik va iqtisodiy hamkorlikda manfaatdor bo'lib bormoqda [4].

Mamlakat iqtisodiyotida xorijiy investitsiyalar o'sib bormoqda, yangi zamonaviy sanoat tarmoqlari barpo etilmoqda, texnologik rivojlanish vujudga kelmoqda. O'zbekiston o'zining ochiqlik siyosati, sarmoyadorlar va xorijiy kompaniyalar uchun yaratilgan qulay investitsion muhit orqali ham jahon maydonida o'z mavqeini mustahkamlab bormoqda. Hozirgi paytda avtomobilsozlik, to'qimachilik, energetika, kimyo, qishloq xo'jaligi, servis va logistika sohalari xorijiy investorlar uchun eng qadrlidir.

Ayniqsa tarixiy va zamonaviy Ipak yo'li hududida joylashgan mamlakat sifatida O'zbekiston Sharq va G'arbni bog'lovchi, yangi transport va logistika zanjirlarini rivojlantiruvchi davlat sifatida faol harakat qilmoqda. Shu maqsadda, O'zbekiston Qozog'iston, Rossiya, Xitoy, Janubiy Osiyo va boshqa davlatlar bilan xalqaro avtomobil va temiryo'llarni rivojlantirish, yangi tranzit yo'laklarni tashkil etish, eksport salohiyatini oshirish borasida keng ko'lamli loyihalar amalga oshirmoqda. O'zbekiston Respublikasi xorijiy mamlakatlar bilan nafaqat iqtisodiy, balki siyosiy va madaniy-gumanitar sohalarda ham muvozanatli tashqi siyosat yuritmoqda. Xalqaro maydonda barqaror imij, ishonchli hamkor va sodiq strategik sherik sifatida tan olinmoqda. Mamlakatning xalqaro hamjamiyat uchun ochiq siyosati, mintaqaviy va global tashabbuslari, tinchlikparvar va taraqqiyotli yo'nalishlari – uning xalqaro nufuzini yildan yilga oshirmoqda.

O'zbekistonning dunyoning turli regionlari va yetakchi davlatlari bilan mustahkam iqtisodiy, savdo, ilmiy-texnik, transport, turizm, madaniy va boshqa sohalardagi hamkorlik diplomatiyasi kelgusida ham mamlakat taraqqiyoti, xalq farovonligi va mintaqaviy osoyishtalik uchun mustahkam zamin yaratadi. Mamlakat global siyosiy-iqtisodiy jarayonlarda talab etiladigan modernizatsiya, islohot va ochiqlik siyosatiga sodiq holda rivojlanmoqda. Do'stona, ochiq va manfaatli hamkorlik O'zbekiston tashqi siyosatining asosiy tamoyiliga aylangan. Bu yondashuv mamlakatning barcha yo'nalishlarda tez va samarali taraqqiyotiga xizmat qiladi. Xalqaro miqyosda O'zbekiston yangi tashabbus va natijalar bilan o'z nufuzini

mustahkamlab bormoqda, mintaqaviy va global tinchlik, baraka va taraqqiyot uchun o'z hissasini qo'shmoqda [5].

Xulosa

O'zbekiston o'z tashqi siyosatida hamisha ochiqlik, o'zaro manfaat va o'zaro hurmat prinsipi asosida harakat qiladi. Mamlakat mintaqaviy va global taraqqiyot, xavfsizlik, iqtisodiy islohotlar, sarmoyadorlar va xalqaro hamkorlar uchun eng qulay va ishonchli davlat sifatida shakllanmoqda. Xorijiy davlatlar bilan har tomonlama o'zaro manfaatli hamkorlik natijasida O'zbekiston iqtisodiyotida baraka, tinchlik, taraqqiyot va xalqaro obro' yuksalmoqda. O'zbekiston ochiq tashqi siyosat va manfaatli hamkorlik orqali nafaqat mamlakat ichki taraqqiyoti, balki butun mintaqa barqarorligi hamda keng dunyo hamjamiyatida o'z nufuzini tobora oshirib boraveradi. Do'stlik, hamkorlik va manfaatli sheriklik – hozirgi taraqqiyot va kelajak avlodlar uchun eng muhim kafolat hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sodiqov R. (2019). O'zbekiston tashqi siyosatining zamonaviy tamoyillari. Toshkent: O'zbekiston.
2. Abdulxayev R. (2022). Xalqaro munosabatlar va O'zbekiston. Toshkent: Sharq.
3. Karimov I.A. (2015). Mustaqillik va do'stlik yo'li. Toshkent: O'zbekiston.
4. Safarov B., Xolmuhamedov R. (2021). Jahon siyosati va O'zbekiston tashqi siyosati. Toshkent: Fan va texnologiya.
5. Hegghammer T., Mottaghi L. (2022). Central Asia and International Relations. London: Routledge.
6. Matveeva A. (2017). Central Asia: Politics, Security and Stability. New York: Routledge.